د بلخ سوداګر له برمتې ډارېږي

Author: Ahmad Kawoosh

د ټولټاکنو پر مهال برمتو او تښتونو زیاتره سوداګر دې ته وهڅول چې کاروبار وځنډوي او خپلې پیسې بهر ته انتقال کړي.
پر بدن یې د تښتوونکو د وهلو ډېرولو نښې نښانې ښکاري. سترګې یې ګنډل شوې وې؛ وهل ډېبول شوی او لاسونه یې ټینګ تړل شوي وو. تغمې یې لا تر اوسه په مړوندونو کې ښکاري.

په حیرتان کې د تېلو د ستیشن خاوند، جمشیدي د ولسمشریزو او ولایتي شوراګانو د ټولټاکنو یوه ورځ دمخه د اګست په ۱۹ تښتول شوی و. دوه ورځې وروسته د اسعارو یو بدلوونکی هم په مزراشریف کې و تښتول شو.

دا لا څرګنده نه ده چې آیا تښتونو راسا له ټولټاکنو سره تړاو درلود او که نه. خو تاوتریخوالي د ټولټاکنو د مبارزو پر مهال او له ټاکنو راوروسته زور اخیستی. زیات خلک په دې باور دي چې دا دواړه یو له بل سره تړاو لري.

په نتیجه کې په لسګونو سوداګرو وېتبله چې لږ تر لږه په موقتي توګه خپل کاروبار ودروي. هغوی وایي، کله چې د شکمنو ټولټاکنو او بېنظمۍ دورې کښیناستې، نو وبه ګوري چې له هغه وروسته څه وکړي.

په بلخ کې د دوو کلونو دمخه د وسله والو غلاوو او تښتونو خاطرې لا د خلکو په سرونو کې ژوندۍ پاتې دي. هغه مهال ډېر شمېر سوداګرو په مزارشریف کې خپل کار و بار بند کړی او خپلې پانګې یې عربي متحده امارتونو، چین او پاکستان ته انتقال کړې وې.

ورسته بیا پولیس لاس په کار شول. هغوی تر شک لاندې څو تنه مجرمان په مزارشریف کې د خپل مرکز په هغه کور کې ووژل چې ویل کېدل خپل عملیات به یې له هغه ځایه سرته رسول او تښتول شوي افراد به یې په کې ساتل. د شکمنو تښتوونکو یو بله ډله نیول شوې وه.

ډار او ترهه په خلکو کې کمه شوه او سوداګرو بېرته خپل کاروبار پیل کړ. د کابل په څېر د افغانستان په نورو برخو کې د پېسو په وړاندې برمتې زیاتره پېښېږي. د کره شمېرو لاسته راوړل ستونزمن کاردی، خو د اټکل له مخې هره میاشت یو شمېر خلک د پیسو په وړاندې تښتول کیږي. زیاتره شته من خلک له ساتونکو پرته له کوره نه وځي.

په بلخ کې له ښایسته یو مهاله دا لوبه روانه ده. ددې کال په سر کې ناپېژندل شوو خلکو د حیرتانو د تېلو د ریاست مرستیال، ګل خان احمدي وتښتاوه. مړی یې د شولګرې په ولسوالۍ کې د سیند پر غاړه موندل شو. حکومتي مامورینو وویل هغه د شخصي تربګنیو له امله وژل شوی و. پولیسو ظاهرا د هغه د مړي د موندلو په اړه د پام وړ پلټنه ونه کړه او نه یې د هغه قاتلین موندل.

وروسته سمدلاسه د ټاکنو په درشل کې دوه نور سوداګر وتښتول شول.

د اسماعیل د وینا له مخې هغه په کارته لګن کې خپل کور ته روان و، چې وسله والو ودراوه او په چلوونکې یې ورته ډزې وکړې او ټپي یې کړ. اسماعیل وویل چې د هغه سترګې وتړل شوې او په ښار کې یو کاله ته یوړل شو، هلته د څو ورځو لپاره وساتل شو او شنکجه شو.

اسماعیل وویل هغه ته د پولیسو د نه خبرولو له ګواښونو وروسته د هغه کورنۍ په کابل دوه سوه زره امریکایي ډالره خونبها ورکړه.
هغه وویل لومړی تښتوونکو غوښتنه کړې وه چې د هغه کورنۍ دې دوه میلیونه ډالره د روسیې یو بانک ته انتقال کړي. اسماعیل وویل، وروسته بیاپه لږو پیسو راضي شول او د مزارشریف د دشت شور په سیمې کې د شپې له خوا خوشې شو.

د اسعارو د هغه بدلوونکي په اړه تراوسه کوم خبر نشته چې له اسماعیل څخه یوه ورځ وروسته وتښتول شو.

د برمته شوو خلکو خپلوان زيار باسي چې پوليس له موضوع خبر نشي. هغوی وايي پر پوليسو باور نشي کېدای. د کابل په څېر د افغانستان په نورو ځايونو کې هغوی خبره لا پسې خرابوي او برمته کوونکي زياتره خپل برمته شوي خلک وژني.

په عين حال کې په مزارشريف کې د بلخ د والي، عطامحمد نور او مرکزي حکومت تر منځ تاوتريخوالي خلکو ته اندېښنه پيدا کړې چې هره شېبه يوه ناوړه پېښه رامنځته کېدای شي.

عطا په ټولټاکنو کې برحال ولسمشر، حامد کرزی وننګاوه او په ښکاره يې د ډاکټر عبدالله ننګه وکړه. ولسمشر څو ځلې د عطا د ګوښه کېدو او ليرې کولو هڅه وکړه، خو تراوسه بريالی شوی نه دی.

لکه څنګه چې نوموړو دوو برمتوو او يرغمل نيولې د سودا ګرو ډله له ډار سره مخامخ کړې ده، کېدای شي دا يو څرګند تاوتريخوالی وي.

پايلې لا له ټولټاکنو يوه مياشت وروسته هم نا څرګندې دي. د لومړنيو پايلو له مخې کرزی له نورو دمخه دی، خو د ادعا شوو درغليو کچه دومره پراخه ده چې کېدای شي ولسمشر د لومړي پړاو له بري څخه بې برخې کړي.

په داسې حال کې چې په کابل کې د ټاکنو په اړه يو پر بل باندې د تورونو د پورې کولو لړۍ روانه ده په بلخ کې وضعه له ګورت څخه د وتلو په حال کې ده.

د بلخ ولايت د امنيتي چارواکو د وياند، شېرخان دراني په وينا خلک زيات باور نه کوي چې وايي د پخوا په څېر به ډېر ژر تښتوونکي ونيسي.

د سوداګرو ټولی د زياتو او رنګارنګ اوازو او نظريو تراغېز لاندې دی.

يو سوداګر چې غواړي نوم يې پټ پاتې شي، وويل: "په دوو پېښو کې برمته کوونکو يوازې پيسې غوښتې وې. دا کېدای شي سړی په دې اند کړي، ګواکې د هغې تر شا د نوماندو لاس وي، چې په ټاکنو کې پاتې راغلي او غواړي په کمپاين کې لګول شوې پيسې بېرته لاسته راوړي. او يا دا چې هغوی شريک جنايتکاران وي او غواړي د بايلونکو نوماندو په اړه شک راپيدا کړي."

د بلخ د سوداګرۍ د خونو مشر، سيد طاهر روشنزاده وويل: "فکر نه کوم هغه چا چې ځانونه يې نومولی دي، او د خلکو د ګټې په فکر کې دي او دموکراسي او د قانون حاکميت پياوړې کوي، په دې ډول فعاليتونو کې لاس ولري."

خو که داسې هم وي سوداګر نه غواړي په ځان خطر ومني.

د ودانيو د موادو د واردوونکو شرکتونو استازي، غلام نبي وويل: "زيات شمېر سوداګرو خپلې پيسې له افغانستان څخه ايستلې دي او د ټولټاکنو د پايلو له اعلان دمخه څه شی نه واردوي. د بلخ سوداګرو خپل مالونه د ازبکستان او افغانستان تر منځ سرحد کې ځنډولي دي. هغوی د يرغمل نيولو او د هغو ځينو نوماندو د ګواښونو له امله ډاربدلي، چې وايي که ټاکنې ونه ګټي نو پايلې به يې ونه مني."

عبدالله او د هغه ډلې په ډاګه ويلي دي، سره له دې چې د تاوتريخوالي دفاع نه کوي، خو که د دغلباز کرزي بری په خلکو وتپل شي، نو د خپلو ملاتړو د کنترول وسه به ونه لري.د عبدالله ترڅنګ په څرګند ډول د عطا پلويتوب د څرګندې اندېښنې وړ دی او دا اندېښنې به تر هغه وجود ولري، ترڅو د ټاکنو موضوع هواره شوې نه وي. خو د چارو د روان حالت له مخې کېدای شي د پايلو اعلان مياشتې مياشتې ونيسي.

Location: China

Uzbekistan
Stavropol
Russia

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/d-blkh-swdkr-lh-brmt-dryry